

Esitys aluekehittämisen pilotoinnista Lähiöohjelma -mallilla vuonna 2023

Kokeilun nimi

Aluekehittämisen pilotti Lähiöohjelma -mallilla

Kokeilun aloitus- ja lopetuspäivämäärät

1.1.2023-31.1.2023

Valmistelijat

Irma Savolainen, Lähiöohjelman suunnittelija

Sisällys

Esitys aluekehittämisen pilotoinnista Lähiöohjelma -mallilla vuonna 2023	1
Kokeilun sisältö	2
Kokeilun kohdealueet	2
1 Aluekehittämisen malli	3
Kokeilun tavoitteet	3
Kokeilun aikataulu	3
Kokeilun suunnitelma, aluekehittämisen malli	4
Esitys aluekehittämisen kokeiluun tarvittavista resursseista ja määrärahoista	5
2 Osallistuvan budjetoinnin malli	6
Kokeilun tavoitteet	6
Kokeilun aikataulu	6
Kokeilun suunnitelma, osallistuvan budjetoinnin malli	6
Esitys osallistuvan budjetoinnin mallin kokeiluun tarvittavista resursseista ja määrärahoista	7
Kokeilun jatko. Mihin kokeilu päättyy, millaista jatkoa kokeilulle on suunnitteilla?	8

Kokeilun sisältö

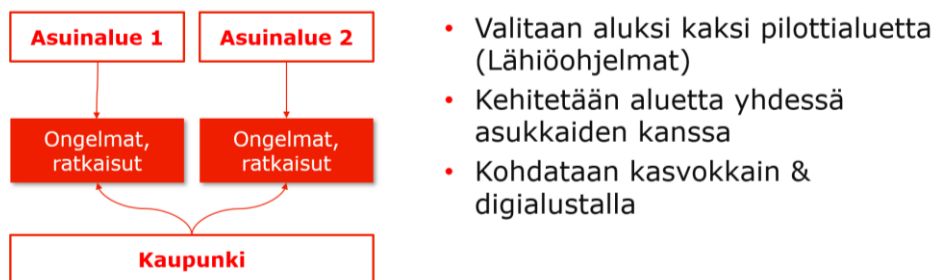
Kokeilu pitää sisällään ehdotuksen kahdesta mallista, joita voidaan kehittää ja toteuttaa yhtäaikaaisesti samalla kohdealueella:

1. Aluekehittämisen malli
2. Osallistuvan budjetoinnin malli

Kokeilun kohdealueet

Kokeilussa valitaan kehitykseen enintään kaksi Kuopion lähiötä, joiden hyvinvointitieto ja infrastruktuurin tila puoltavat alueellisten kehitystoimenpiteiden yhteissuunnittelua ja toteuttamista. Alueet valitaan vuoden 2022 aikana. Valintaa valmistelee Kaupunkiympäristön palvelualue (KYP) yhteistoiminnassa Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen (HEP) kanssa ja lopullisesta valinnasta päättää Kaupunkirakennelautakunta. Jos toimintamallia päätetään jatkaa pilottia seuraavina vuosina, valitaan Lähiöohjelmaan vuosittain uudet kehitettävät alueet.

HEPin vastuulla on valmistella alueen valintaan tarvittava hyvinvointitiedon tietopohja, joka ohjaa alueen valintaa myönteisen erityiskohtelun periaatteella. KYP vastaa investointiohjelmien alueellisten toimenpiteiden tuntemuksesta ja esittää kehitykseen aluetta, jossa toimenpiteitä on jo priorisoituna tulevalle vuodelle.



Kuva: aluekehittämisen kohteet valitsee Kaupunkirakennelautakunta.

1 Aluekehittämisen malli

Kokeilun tavoitteet

Aluekehittämisen malli pyrkii osallistavampaan aluesuunnitteluun

Kokeilun tavoitteena on selvittää, saadaanko valittuihin Kuopion lähiöihin nostetta positiiviseen diskriminaatioon pohjautuvalla, monialaisella aluekehittämisen mallilla, jossa valitaan hyvinvointitietoon sekä investointiohjelmien hankkeisiin perustuen kehitykseen sitä eniten tarvitseva alue ja kehityksen kärkitoimenpiteet. Toimenpiteitä suunnitellaan yhdessä kuntalaisten kanssa Lähiöohjelma -mallin valmistelun raportissa kuvatulla menettelyllä, joka sisältää osallistamisen keinoina muun muassa jalkautuvaa osallistamista ja eri asteista työpajatyöskentelyä.

Asukkaiden osallistamisella onkin tarkoitus kasvattaa asukkaiden omistajuutta omasta asuinalueestaan ja suunnitella yhteistyössä suoraan asukasryhmien tarpeisiin vastaavia kehitystoimenpiteitä, joilla parannetaan alueiden asukaspitoisuutta ja -vetoisuutta. Lisäksi uusi avoimempi ja osallistavampi prosessi tarjoaa useammalle kuntalaiselle mahdollisuuden osallistua oman ympäristön kehittämiseen ja paikkaa näin kuntalaisten luottamuspulaa päätöksentekoon liittyen.

Kokeilun aikataulu

Kokeilun vaiheet

2022 Kvartaali 4

Lähiöohjelmien valmistelu

- Alueiden tarkastelu hyvinvointitiedon näkökulmasta
- Alueiden tarkastelu investointihankkeiden näkökulmasta
- Alueen ja investointiohjelmien kärkitoimenpiteiden valinta
- Kehityksen teemojen valinta hyvinvointitietoon perustuen.

Vuoden 2023 ensimmäinen osa

- **Tilannekuva:** Alueiden tilannekuvan muodostaminen ja sen ilmiöiden kommunikointi asukkaille. Apuna voidaan käyttää digialustaa sekä perinteisiä viestinnällisiä menetelmiä. Monikanavaisuuden muistaminen on tärkeää.
- **Strategiset työpajat ja kuntalaisten jalkautuva osallistaminen:** Kehityksen teemojen tarkastelu yhdessä asukkaiden kanssa strategisissa työpajoissa (aktiiviset kuntalaiset) sekä jalkautuvien menetelmien kautta (ei-aktiiviset kuntalaiset). Asetetaan yhteiset tavoitteet kehitykselle.

Vuoden 2023 toinen osa

- **Hankekokonaisuudet:** Yksittäisten hankekokonaisuuksien irrottaminen kärkitoimenpiteistä sekä kantavasta kehityksen teemasta. Viestintä hankkeista asukkaille. Apuna voidaan käyttää digialustaa sekä perinteisiä viestinnällisiä menetelmiä. Monikanavaisuuden muistaminen on tärkeää.
- **Hankekokonaisuuksien palvelu- ja aluekehittämisen työpajat sekä kuntalaisten jalkautuva osallistaminen:** Asukkaiden osallistaminen hankekokonaisuuksien toteuttamiseen työpajojen kautta (aktiiviset kuntalaiset) sekä jalkautuvien

menetelmien kautta (ei-aktiiviset kuntalaiset). Asetetaan yhteiset tavoitteet kehitykselle ja suunnitellaan sekä kommentoidaan konkreettista toteutusta toiminnallisuuden näkökulmasta.

Toimenpiteiden toteuttaminen aikaisintaan 2024 alkaen

- Kärkitoimenpiteet toteutettaisiin valmistelutyön päätyttyä aikaisintaan vuonna 2024 alkaen, mutta kuitenkin investointiohjelmien aikataulujen mukaisesti.

[Kokeilun suunnitelma, aluekehittämisen malli](#)

[Lähiöt, joille kehittämishankekokonaisuus kohdistetaan.](#)

Kokeiluun valittavat alueet etsitään ja valitaan syksyllä 2022 alueiden hyvinvoinnin tilannekuvan perusteella. Alueiden valinnassa tarkastellaan käytettävissä olevaa hyvinvointitietoa, jonka hyödyntämismahdollisuuksia on kuvattu tarkemmin Lähiöohjelma -mallin valmistelun raportissa. Tavoitteena on löytää alueet, jotka hyötyisivät merkittävästi alueella tapahtuvasta osallistamisesta sekä kehitystoimenpiteistä.

[Kokeilun tavoitteet segregaaation vähentämisessä ja elinvoiman vahvistamisessa.](#)

Kokeilun toimenpiteiden tavoitteena on vähentää segregatiota sekä vaikuttaa monialaisesti asukkaiden hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden tekijöihin alueella. Asukkaiden toteutettavalla yhteissuunnittelulla haetaan tarkempaa ymmärrystä alueen tilannekuvaan, jotta eriytymisen vähentämiseen ja elinvoimaisuuden lisääntymiseen voidaan vaikuttaa täsmällisillä toimenpiteillä. Työn ensisijaisena kohderyhmänä ovat nuoret kuntalaiset, jotka ovat erityisen tärkeässä osassa kunnan elinvoimaisuuden kehittämisessä.

[Suunnitelma asukkaiden osallistumisesta kehittämistoimintaan aluekehittämisen mallilla](#)

Työn tarkoituksena on tehdä valittujen alueiden asukkaiden kanssa kehitystoimenpiteiden yhteissuunnittelua, joka toteutetaan jalkautuvien menetelmin (ei aktiiviset kuntalaiset) sekä eri asteisissa kehitystyöpajoissa (aktiiviset kuntalaiset). Valmiiksi testattuja menetelmiä on kuvattu tarkemmin osana Lähiöohjelma -mallin valmistelun raporttia.

Toimenpiteiden löytämiseksi ja yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien tarjoamiseksi asukkaita ja alueen järjestötoimijoita osallistetaan monikanavaisesti tarjoten useita erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia. Kokeilussa pidetään myös erityistä huolta asukkaihin kohdentuvasta viestinnästä, jonka avulla helpotetaan asukkaiden osallistumista oman alueen kehittämisen suunnitteluun. Asukkaiden osallisuuden kokemuksen kehittymistä seurataan työn aikana hyödyntämällä esimerkiksi THL:n kehittämää osallisuusindikaattoria.

[Hankekokonaisuuden kumppanuudet ja poikkihallinnollisuus.](#)

Hankekokonaisuus toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen, Kaupunkiympäristön palvelualueen sekä Kasvun ja oppimisen palvelualueiden välillä. Tavoitteena on kuulla alueen asukkaita kokonaisvaltaisesti

erilaisten aluekehittämisen toimenpiteiden osalta, jotka voivat liittyä muun muassa palveluverkon, yksittäisten palveluiden tai kaupungin infrastruktuurin kehittämiseen. Kokeilun aikana tehdään myös yhteistyötä eri järjestötoimijoiden kanssa, joiden kautta voidaan tavoittaa paremmin tiettyjä kohderyhmiä.

Kokeilun kehittämisen teemat ja niihin liittyvät toimenpiteet

Kehittämisen teemat valmistellaan alueellisen hyvinvointitiedon pohjalta kaupungin asiantuntijoiden toimesta ja niitä kehitetään ja muotoillaan yhdessä alueen asukkaiden kanssa heti kokeilun alussa. Teemoille annetaan mahdollisuus laajentua asukkaiden kanssa keskustelun myötä. Teemoilla voidaan vastata esimerkiksi seuraaviin asioihin:

1. Palveluiden saavutettavuus ja toimivuus alueella
2. Infrastruktuurin tila, ylläpito ja kehitystoimenpiteet alueella
3. Kansalaistoiminnan aktivointi ja asukkaiden kokemus alueen omistajuudesta

Esitys aluekehittämisen kokeiluun tarvittavista resursseista ja määrärahoista

Aluekehittämisen koordinaattori, 1 henkilötyövuosi

Aluekehittämisen koordinaattori työskentelisi Kaupunkiympäristön palvelualueella. Koordinaattorin tehtävänä on aluekehittämisen prosessin hallinnointi yhdessä osallisuuskoordinaattorin kanssa ja investointihankkeiden suunnittelu sekä toteuttaminen. Koordinaattori osallistuu alueiden arvioitiin sekä investointiohjelmien toimenpiteiden priorisointiin Lähiöohjelma -mallin arvioinnin mukaisesti.

Aluekehittämisen koordinaattorin palkkaamista ei olla lisätty toiveena vuoden 2023 talousarviovalmisteluun. Pilottia esitetään toteutettavaksi käytössä olevien resurssien puitteissa.

Osallisuusviestinnän kehittäminen

Kuntalaisviestinnän kehittäminen nousi esiin hyvin useassa vaiheessa Lähiöohjelma-mallin valmistelua. **Tätä voidaan lähteä toteuttamaan olemassa olevien henkilöstöresurssien puitteissa osana kaupungin käynnissä olevaa verkkosivu-uudistusta.**

Palautepalvelun kehittäminen

Tämän selvitystyön puitteissa kävi ilmi, että kuntalaisten aluekehittämistarpeisiin voidaan vastata suurelta osin myös kaupungin palautepalvelun avulla. **Olemassa olevien henkilöstöresurssien puitteissa voidaan selvittää, millaisia suunnitelmia palautepalvelulla on tulevaisuuden kannalta ja kuinka palautepalvelu kannattaa jatkossa kytkeä aluekehittämisen osallisuusviestintään.**

2 Osallistuvan budjetoinnin malli

Kokeilun tavoitteet

Aluekehittämisen mallia tukee osallistuvan budjetoinnin malli ja digitaalinen osallisuusalusta. Aluekehittämisen toimenpiteiden läpinäkyvyyttä lisätään digitaalisen osallisuusalustan avulla, joka tarjoaa suunniteluun myös yhteiskehittämisen prosessinhallintaan liittyvät tärkeät työkalut. Digitaalisesta osallisuusalustasta on toteutettu toiminnallisuuksiin perustuva vaatimusmäärittely, jonka perusteella testattavaksi alustaksi on valikoitunut avoimen lähdekoodin Decidim-alusta. Tavoitteena on myös testata Decidim -alustaa osana aluekehittämisen prosessia. Tässä ensimmäisessä vaiheessa Decidim -alustaan valittaisiin kehitettäväksi ja käyttöön otettavaksi keskustelutoiminnallisuudet sekä osallistuvan budjetoinnin ideointitoiminnallisuudet. Osallistuvan budjetoinnin prosessilla voidaan innostaa kuntalaisia osallistumaan ja täydentää alueella muuten tehtävää kehitystyötä.

Mitä alusta mahdollistaisi aluksi?



Kuva: mitä digitaalinen osallisuusalusta mahdollistaa kokeilun aikana.

Kokeilun aikataulu

Kokeilun vaiheet: osallistuvan budjetoinnin malli & osallisuuden digitalusta

- **2022 Kvartaali 4:** Osallisuuskoordinaattorin rekrytointi, digitaalisen osallisuusalustan testaaminen.
- **2023 Kvartaali 1:** Digitaalisen osallisuusalustan viimeistely ja käyttöönotto kehitettävillä alueilla.
- **2023 Kvartaali 2:** Osallistuvan budjetoinnin prosessin toteuttaminen alueella.
- **2023 Kvartaali 3:** Toimenpiteiden toteuttaminen. Mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä asukkaiden kanssa.

Kokeilun suunnitelma, osallistuvan budjetoinnin malli

Lähiöt, joille kehittämishankekokonaisuus kohdistetaan.

Osallistuvan budjetoinnin mallia hyödynnetään samoissa lähiöissä, joissa toteutetaan aluekehittämisen mallia. Osallistuva budjetointi täydentää aluekehittämisen toimenpiteitä asukkaiden nopeasti toteutettavilla toimenpidetoiveilla.

Kokeilun tavoitteet segregaaion vähentämisessä ja elinvoiman vahvistamisessa.

Osallistuvan budjetoinnin mallilla voidaan tarjota kuntalaisille monikanavaista ja moniasteista osallistumista aina pitkäkestoisesta ja syvällisestä suunnittelusta pistemäiseen, kertaluontoiseen vaikuttamiseen. Näin voidaan tavoittaa ja aktivoida sellaisia kuntalaisryhmiä, jotka eivät ole perinteisesti osallistuneet kaupungin kehittämiseen ja joiden ääni kuuluu muutenkin huonosti päätöksenteossa. Näiden hiljaisten kuntalaisryhmien tavoittamisella voi olla alueen suunnittelulle pitkäjänteisiä positiivisia vaikutuksia segregaaion ehkäisemisessä, kun osallistuminen ja vaikuttaminen rakentaa kuntalaisille omistajuutta alueesta. Aktivoituneet kuntalaiset taas kehittävät alueen elinvoimaisuutta.

Suunnitelma asukkaiden osallistumisesta kehittämistoimintaan

Asukkaiden arkea lähellä olevien korjaus- ja kehitystoimenpiteiden etsimiseksi voidaan hyödyntää osallistuvan budjetoinnin prosessia, jota hallinnoidaan digitaalisen osallisuusalustan kautta. Osallistuvan budjetoinnin prosessin vaiheita ja digitaalista osallisuusalustaa on kuvattu tarkemmin Lähiöohjelma -mallin valmistelun raportissa.

Hankekokonaisuuden kumppanuudet ja poikkihallinnollisuus.

Osallistuvan budjetoinnin mallia toteutetaan kaupungissa poikkihallinnollisesti, sillä asukkaiden ehdottamia ideoita arvioimaan kaivataan usean eri palvelualueen asiantuntijoita.

Kokeilun kehittämisen teemat ja niihin liittyvät toimenpiteet

Kokeilun teemojen osalta seurataan aluekehittämisen mallin teemoja, jotka muodostetaan hyvinvointitietoon, investointiohjelmien toimenpiteisiin sekä asukkaiden mielipiteisiin nojaten.

Esitys osallistuvan budjetoinnin mallin kokeiluun tarvittavista resursseista ja määrärahoista

Osallisuuskoordinaattori, 1 henkilötyövuosi

Osallisuuskoordinaattori työskentelisi Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella.

Koordinaattorin tehtävänä on hallinnoida aluekehittämisen prosessia, digialustan kuntalaisviestintää, koota yhteen aluekehittämisen asiantuntijat toimenpiteiden arviointia varten sekä kouluttaa kaupungin muita työntekijöitä alueelliseen osallisuustyöhön. **Palkkaus edellyttää resurssin (52 500 euroa) varaamista vuoden 2023 talousarvioon.**

Digitaalinen osallisuusalusta

Otetaan käyttöön pilotin tueksi digitaalinen asukasosallisuusalusta, joka mahdollistaisi pilotin aikana kuntalaisille ja kunnalle verkossa tapahtuvan keskustelun sekä osallistuvan budjetoinnin prosessin. Alustan hankinnasta on käyty alustavat keskustelut toimittajien kanssa. **Hankinta edellyttää 20 000 euron varausta vuoden 2023 talousarvioon digitaalisen osallisuusalustan kehittämiseen ja ylläpitoon.**

Osallistuvan budjetoinnin määräraha

Asukkaiden osallistamista aluekehittämiseen voidaan lähteä toteuttamaan ilman osallistuvaa budjetointia, mutta sen mukaan ottaminen olisi suositeltavaa heti alussa kuntalaisten innostamiseksi. Kullekin kehitettävälle alueelle olisi hyvä varata noin 50 000 euroa osallistuvan budjetoinnin toteuttamiseen, jotta kuntalaiset pääsevät tekemään riittävän määrän omassa ympäristössään näkyviä ja vaikuttavia toimenpiteitä.

Alueelliseen osallistuvaan budjetointi edellyttää 100 000 euron määrärahan varausta Hyvinvoinnin edistämisen talousarvioon vuodelle 2023.

Kaupunkitasoinen osallisuusryhmä ja osallisuussuunnitelman valmistelu

Kuopioilla ei ole tällä hetkellä osallisuusryhmää eikä osallisuussuunnitelmaa. Tässä raportissa kuvatun mukaisesti osallisuutta koordinoimaan olisi hyvä perustaa monialainen osallisuuden kehittymistä seuraava ja toteuttava ryhmä, joka raportoi osallisuuden kehittämisestä lähidemokratiajaostolle ja hyvinvointiryhmälle. **Osallisuusryhmän koordinointi edellyttää henkilöstöresurssia. Tässä roolissa voisi toimia Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueelle palkattavaksi esitetty Osallisuuskoordinaattori.**

Työntekijöiden osallisuuskoulutukset

Tämän selvityksen tiimoilta tunnistettiin, että kaupungin työntekijöillä on tarve osallisuuskoulutukseen, jossa esitellään kuinka osallisuutta voidaan toteuttaa tehokkaasti ja kuntalaisten tarpeet huomioiden osana omaa työkuva. Aluekehittämiseen ja laajempaan asukasosallisuuteen liittyen koulutuksen tarve kasvaa. **Koulutusten järjestäminen edellyttää asiantuntevaa henkilöstöresurssia. Koulutuksia voisi järjestää Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueelle palkattavaksi esitetty Osallisuuskoordinaattori.**

Kokeilun jatko. Mihin kokeilu päättyy, millaista jatkoa kokeilulle on suunnitteilla?

Molempien mallien kokeilut päättyvät vuoden 2023 lopussa, jolloin niiden vaikutukset arvioidaan. Kokeilun jälkeen toiminta on tarkoitus vakinaistaa siten, että kehittämiskohteiksi valitaan vuosittain kaksi uutta aluetta.